

prikazi–recenzije

Book Reviews–Recensions

Mijo Ivurek, *Život i djelo Krunoslava Draganovića (1903.–1983)*, Naklada — Gea d.o.o. — Hrvatsko kulturno društvo Napredak, Zagreb–Sarajevo, 2013, 364 str.

Mijo Ivurek, novinar, urednik i nakladnik, temeljito je obradio djelovanje i društveno–političke okolnosti u kojima je živio Krunoslav Draganović. Knjiga je sastavljena od dva velika autorska poglavlja: 1. *U službi čovjeka, Katoličke Crkve, naroda i Domovine*; 2. *Osvrt na Draganovićev znanstveno–istraživački rad*. Slijede zatim brojni prilozi koji dodatno rasvjetljavaju Draganovićevu doba, veze i utjecaje.

Krunoslav Draganović rođen je u Brčkom 30. listopada 1903. godine. Pučku školu i dva razreda srednje škole pohađao je u Travniku, no gimnaziju je završio u Sarajevu 1922. godine. Potom je studirao elektrotehniku i strojarstvo na Politehnici u Beču, no taj je studij napustio nakon petog semestra. Početkom 1925. vratio se u Sarajevo odlučivši postati svećenik te je završio studij filozofije i teologije na Vrhbosanskoj katoličkoj bogosloviji i za svećenika je zaređen 1. srpnja 1928., a mladu misu je služio 15. kolovoza iste godine u Tolisi. Nakon četiri godine katehetskog i novinarskog rada u Sarajevu, vrhbosanski nadbiskup šalje ga 1932. u Rim na posljediplomski studij crkvene povijesti, gdje je 1935. obranio doktorat pod naslovom *Masovni prijelazi katolika na pravoslavlje u hrvatskom jezičnom pod-*

ručju za vrijeme turske vladavine u 17. stoljeću. Od jeseni 1935. djelovao je u Sarajevskoj nadbiskupiji, a u prosincu 1940. prešao je na Katolički bogoslovni fakultet u Zagrebu. Od 1941. bio je član Ravnateljstva Zavoda za kolonizaciju te predsjednik Hrvatsko–slovenskog odbora. U tim službama bavio se migracijskim pitanjima proizišlim iz ratnih okolnosti, posebice slovenskim izbjeglicama svećenicima i intelektualcima, koji su bili najviše na udaru.

Krajem kolovoza 1943. nadbiskup Stepinac poslao je Draganovića u Rim u hrvatsko predstavništvo u Vatikanu kako bi pomagao Caritasu zagrebačke nadbiskupije i Hrvatskomu Crvenomu križu u zbrinjavanju Hrvata zatočenih u Italiji. Središte njegovoga rada do 1963. bio je Zavod sv. Jeronima. Potkraj Drugog svjetskog rata pomagao je i posredovao u sređivanju dokumenata za izbjeglice i tražitelje azila po svijetu. Uz suglasnost nadbiskupa Stepinca i političkih krugova bliskih Vladku Mačeku, Draganović je 17. veljače 1944. uputio memorandum *Budući položaj Hrvatske u jugoslavenskoj državi* engleskom premijeru Anthonyju Edenu preko D. G. Osborna. Cilj memoranduma bilo je očuvanje samostalne Hrvatske nakon rata, a ako to ne bi bilo moguće osiguravanje da Hrvatska ne ude u jugoslavensku ili balkansku federaciju. No za takve dogovore tada je već bilo prekasno.

Po završetku Drugog svjetskog rata Draganović je sudjelovao u akcijama spašavanja i pomaganja hrvatskim izbjeglicama koje su tražile spas u zapadnim europskim i prekomorskim zemljama, u bijegu od jugoslavenskih komunističkih progona. Odmah je počeo prikupljati

gradu o partizanskim i komunističkim zločinima na Bleiburgu i na križnim putovima te razmatrati kako pomoći Domovini u novonastaloj teškoj situaciji. Italiju je napustio 1963. godine te se preselio u Austriju, gdje je službovao kao duhovnik do 1967. godine te stekao austrijsko državljanstvo.

Iznenada, 10. rujna 1967. Krunoslav Draganović je u nerazjašnjenim okolnostima iz Trsta potajno prebačen u Jugoslaviju. Nakon jedanaest mjeseci istražnih radnji, unutrašnje konsolidacije i pregovora s predstavnicima Crkve u Jugoslaviji, komunističke vlasti pustile su Draganovića da slobodno radi kao svećenik i profesor, a u javnosti je objavljeno i navodno Draganovićevo pismo u kojem se ističe da se dragovoljno i trajno vratio.

Svjetski su mediji Draganovićev odlazak u Jugoslaviju opisivali kao prisilno odvođenje hrvatskoga svećenika, a publikacije hrvatske emigracije isticala su da Titov režim na taj način želi spriječiti objavljivanje Draganovićeve knjige o partizanskim i komunističkim poslijeratnim zločinima na Bleiburgu i križnim putovima. Autor knjige nadalje analizira ulogu emigranta Miroslava Varoša u Draganovićevu djelovanju te konačnom »kidnapiranju« i prebacivanju u Jugoslaviju, smatrajući da Varoš ima sve osobine Udbinih agenata upućivanih među hrvatske emigrante.

Od 1970. do 1979. Draganović je predavao crkvenu povijest na Visokoj teološko-filozofskoj školi u Sarajevu, a preminuo je 5. srpnja 1983. godine. Neposredno prije njegove smrti Udba je provela pretres njegove sobe i drugih profesora u Bogosloviji, no nisu pronašli tekst Draganovićevih *Sjećanja*, koja su kasnije i objavljena.

U drugom poglavlju autor je dao pregled Draganovićeva znanstvenog i istraživačkog rada. Kao znanstvenik Krunoslav Draganović bio je istraživač

hrvatske crkvene i opće povijesti, voditelj istraživačkih projekata, autor i urednik znanstvenih radova i edicija. U tom poglavlju donosi se pregled svih značajnih Draganovićevih radova.

Knjiga zatim u brojnim prilogima donosi niz tekstova drugih autora koji pojašnjavaju rad i okolnosti u kojima je djelovao Krunoslav Draganović od dolaska u Rim 1943. do njegova uhićenja 1967. i »slobode« u Jugoslaviji te poglede suvremenika na njegovo djelovanje. Vrijedan doprinos knjizi su leksikon osoba koje su bile aktivni sudionici zbivanja oko Krunoslava Draganovića i kronologija važnih povijesnih događaja na tlu Bosne i Hercegovine od 5. do 20. stoljeća.

Knjiga je opremljena izborom iz djela Krunoslava Draganovića, vrlo iscrpnom odabranom literaturom o Drugom svjetskom ratu i komunizmu u Jugoslaviji, izdvojenom literaturom o Draganovićevu povratku u Jugoslaviju (prema emigrantskim časopisima) te kazalom osoba.

Nakon što je Miroslav Akmadža objavio knjigu *Krunoslav Draganović: Iskazi komunističkim istražiteljima* (Zagreb, 2010.), svojom knjigom Mijo Ivurek dao je velik doprinos rasvjetljavanju zamršenih okolnosti djelovanja Krunoslava Draganovića.

Zanimljivo je spomenuti da je od 8. do 11. studenog 2013., na Katoličkom bogoslovnom fakultetu u Sarajevu, održana konferencija o Krunoslavu Draganoviću povodom 110. obljetnice rođenja i 30. obljetnice smrti te je 2014. objavljen i zbornik *Krunoslav Stjepan Draganović — svećenik, povjesničar i rodoljub* (urednici Darko Tomašević i Miroslav Akmadža, Sarajevo — Zagreb: Katolički bogoslovni fakultet — HKD Napredak — Hrvatsko katoličko dobrotvorno društvo — Glas Koncila, 2014.).

Ivana Klinčić